

Миа М. Луковац
Факултет педагошких наука
Универзитета у Крагујевцу, Јагодина
Катедра за дидактичко-методичке науке

УДК: 371.3::72/75 ;
72/75:004.738.5
ИД БРОЈ: 199422988
Стручни рад
Примљен: 12. фебруар 2013.
Прихваћен: 15. март 2013.

ПРИМЕНА НОВИХ МЕДИЈА У НАСТАВИ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ: ПРЕДНОСТИ И ИСКУШЕЊА

Апстракт: Овим радом истражићемо колико је и како спој традиционалног (слика или друго уметничко дело) и новог (интернет) комуникационог медија утицао на савремену културу, рад институција културе и уметности и, наравно, методичку праксу у области ликовних уметности. Размотрићемо које су предности коришћења интернета као новог медија у настави ликовног, као и у какве се „невоље“ може довести ученик-посматрач ако са недовољно пажње или медијске обуке покушава да учи посредством интернета. Како избећи поменуте невоље и успоставити образац коришћења старих и нових медија при учењу уметности и припреме за наставу уметности показаћемо у овом раду. Пружићемо пре свега кратку историју медија и посебно нових медија, а затим утврдити на које начине се путем интернета, у обиљу метамедијских садржаја, може вршити претрага и учење историје уметности која пружа узоран материјал и онима који „вежбају“ своју стваралачку праксу, и онима који у историји уметности траже демонстративан материјал за лекције о историји и теорији ликовне уметности.

Кључне речи: настава ликовне културе, историја уметности, нови медији, интернет

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Медиј, као преносник неког деловања и средство којим се остварује комуникација, „простор“ је у којем уметник добија и користи прилику да изрази сопствену субјективност и прикаже свет, и уједно свако техничко средство којим се одређена идеја реализује у дело уметности. Уметнички медиј је посредник између уметника и његове материјализоване идеје, преносник знања о свету, култури, уметности. У методици наставе ликовне

културе медији имају изузетно важну улогу јер се посредством њих текстови прошлости могу предочити у савремености и тако покренути процеси опажања, мишљења и затим учења. Настава уметности прилагођава се доступним и расположивим медијима помоћу којих обавља демонстрацију ликовних поступака и презентовање грађе историје уметности. Тако се све до средине XIX века, па и касније, учило искључиво у мајсторским радионицама, академијама и испред слика у музејским просторима – оригинално уметничко дело, осим ретких „копија-репродукција“ у бакрорезима, било је пример који се показује, имитира, на којем се учи. „Слика сликарства“ (или пак неко друго уметничко дело) била је једини медиј који је визију уметника могао да пренесе посматрачу, и то је чинила само посредством платна, четкица и боја. Оригинално уметничко дело имало је „право“ да говори о себи, да захтева од посматрача да му се приближи, уживо га погледа и на њему учи. Појава фотографије, а затим и других прошловековних медија, знатно је изменила начине перцепције ликовне уметности, и у складу са тим утицала и на методичку праксу у овој области – уметничка дела нашла су се наједном у конкуренцији са сопственим копијама у просторима у којима стара правила више не важе, просторне одреднице музејских холова и соба губе на значају, а сама дела се прилагођавају (техничким) могућности медија и по потреби бивају преименована или измењена. У таквим условима долази до правих „невоља“ са уметношћу – учење се, у складу са општим трендом, више не одвија само пред поменутиим „оригиналима“, већ и помоћу ових метамедијских материјала који код недовољно припремљеног посматрача-ученика могу створити забуну и погрешно усмерити процес даљег учења. Како избећи поменуте невоље и успоставити образац коришћења старих и нових медија при учењу уметности и припреме за наставу уметности показаћемо у овом раду. Пружићемо кратку историју медија и посебно нових медија, а затим утврдити на које начине се путем интернета, у обиљу метамедијских садржаја, може вршити претрага и учење историје уметности, која пружа узоран материјал и онима који „вежбају“ своју стваралачку праксу, и онима који у историји уметности траже демонстративан материјал за лекције о историји и теорији ликовне уметности.

НОВИ МЕДИЈИ

Појава фотографије у првој половини XIX века сматрала се револуционарним открићем. Било је то откриће медија који не само да је продрмао свет слике и историје сликарства већ оног за који се веровало да ће у значајној мери утицати на културно, политичко и социјално формирање модерног друштва. Након Гутенбергове штампарије, фотографија је била следећи и дуго очекивани корак у историји комуникацијских медија. Поче-

твом XX века долази до наглог развоја електронских уређаја који на различите начине реконфигуришу речи, звук и слике. Ови уређаји, од телефона, радија, филма, телевизије, до компјутера и данас популарних мултимедијалних уређаја, створили су бројне и разнолике комуникационе форме. За разлику од штампарије и фотографије, које су утицале само на неке сегменте комуникационог ланца, нови медији извршили су свеукупни утицај – од начина преношења поруке и самог медија који поруку преноси, до промена у начину архивирања. Успостављен је један врло комплексан и флексибилан комуникациони систем који се данас у пуној мери одражава на културу, изградњу идентитета појединца и читавог друштва.¹

Термин *нови медији* односи се на комуникацијске облике који се на одређен начин ослањају на рад и технологију рачунара. Данас, овај термин пре свега означава медије засноване на дигиталној технологији. Медијски текстови са материјалног прелазе на симболички ниво у дигиталној ери, постају дематеријализовани, просторно неоптерећујући и све лакше доступни. Измењен је начин архивирања података и њихове продукције. У дигиталном окружењу свакодневна комуникација људи се мења и одражава на културу читавог друштва. Нове медије препознајемо у интернету, веб-презентацијама, виртуелној реалности, новим просторима за архивирање података, видео-играма, новим уметничким формама, дизајну, филму, анимацији, мултимедијалним инсталацијама.

У овом раду покушаћемо да утврдимо на који начин те нове комуникационе технологије утичу, мењају и стварају нове културне форме и образце, а затим и како су се садржаји једне традиционалне дисциплине, историје уметности, уклопили у савремену комуникацијску мрежу попут интернета. Истражићемо и колико је и како тај спој традиционалног (слика, уметничко дело) и новог (интернет) комуникационог медија утицао на савремену културу, рад институција културе и уметности (попут музеја и галерија) и коначно, методичку праксу у области ликовних уметности.

ИНТЕРНЕТ

Данас најпопуларнији и најраспрострањенији комуникациони систем јесте интернет. У питању је технологија која опонаша „демократску структуру“ телефона (Постер 2008: 542), првог децентрализованог медија који је

---

¹ „Сматрам да се, кад је реч о свим тим новим техничким иновацијама, не ради тек о повећању 'ефикасности' размене, која омогућава нове путеве инвестиција, већу продуктивност рада и нове домене доколице и потрошње, већ о широј и опсежној промени у култури, у начину изградње идентитета“ (Постер 2008: 540).

допуштао промену позиција пошилаоца и примаоца поруке. На одређен начин, интернет (који се у почетку заиста и служио телефонском мрежом и инсталацијама) се може сматрати ремедијацијом телефона као претходне технолошке форме. Средином деведесетих година прошлог века интернет је имао, тада невероватних, 30 милиона корисника (Постер 2008: 542). Данас је тај број корисника многоструко увећан – интернет користи 2,1 милијарде људи што је готово трећина укупног броја становника земље. Пре нешто више од једне деценије, Марк Постер описивао је доба интернета на следећи начин: „Дигитално кодирање звука, текста и слике, увођење фибер-оптичких линија уместо бакарне жице, могућност преношења дигитално кодираних слика и потоња могућност сабијања тих информација, огромна експанзија обима фреквенција за бежичну трансмисију, иновације у технологији пребацивања и низ других помака толико су повећали квантитет и типове информација које ће се ускоро моћи одашиљати да се у култури може очекивати и квалитативна промена, да се позовем на Енгелсову дијалектичку формулу. [...] Повећање трансмисионих могућности (жичних и бежичних) биће толико да ће омогућити слање ма ког типа информација (аудио, видео или текста) са сваке тачке у мрежи на било коју/које и то у *реалном времену*“ (Постер 2008: 542–543). Оно што се овим цитатом најављивало, данас је већ увелико део наше свакодневице, нешто је превазиђено, понешто унапређено. Живимо у времену нових спојева ТВ-а, телекомуникација, потрошачких и информационих сервиса, компјутера и нових мултимедијалних покретних медија. Нови уређаји имају најразличитије могућности преноса читавог спектра информација и активне прикључке на интернет мрежу којом се сви ти подаци даље прослеђују. Ипак, критичко мишљење о интернету и његовим импликацијама на културу и друштво креће се од сумњи у добробит тог медија по породицу, друштво и државу, до правог одушевљења новим дигиталним добом.

Упркос фантастичним могућностима новог и брзог ширења информација, умрежавања људи и читавих система интернетом, својеврсни проблеми са контролом репродукције и дистрибуције података и даље егзистирају. Ово су проблеми како индустрије забаве, друштвених и научних институција, тако и појединаца који у мрежи заступају потпуно равноправну позицију са било којом моћном институцијом или индустријом. Управо та привидна демократичност која изједначава све појединачне и корпорацијске кориснике мреже донекле ствара овај проблем. Такође, „то што информација може слободно да се креће без свог материјалног омотача и умножава се, уз мала ограничења, у сајбер простору, угрожава власничка права“ (Постер 2008: 545). Кружење података интернет мрежом није једноставно пратити. Текстуалне, аудио, сликовне и видео информације, *каче* се, преузимају, мењају, дуплирају и коментаришу без праве контроле. Формирају

се *ипротори* који су ван оних реалних. Читава ситуација води закључку да као резултат нових медија имамо умножавање одређених врста „стварности“ које срећемо у друштву (Постер 2008: 547).

На одређен начин интернет пружа алтернативу реалности стварајући њен *дупликаци* (тј. имитацију стварности у виртуелним просторима интернета). Паралелно постојање и развијање фрагментарних прича, одбацивање историографских жанрова и успостављање нове временске организације која се одвија мимо традиционалне линеарне шеме, указује на непрекидну променљивост и умножавање форми и значења у култури постмодернизма. Овако постављена постмодерна медијализована култура потрошачког капиталистичког друштва најпре се може разумети и тумачити кроз Бодријаров појам симулације (Бодријар 1991: 1–167). Симулација је „производња, помоћу модела, нечега стварног без порекла и старости: нечег надстварног“ (Бодријар 2008: 470). Знаци се осамостаљују у односу на стварност, означајући више нису у стабилним везама са означеним, већ су у сталном кретању и процесу конструисања нових значења. „У непрекинутој производњи слика, информација, медијских вести и реклама, свет је растворен у фикцији, материја у слици, а стварност постаје чист сопствени симулакрум, односно копија без оригинала“ (Ђорђевић 2009: 238). Чини се да стварни свет нестаје пред нама јер га познајемо тек посредно, на основу знакова који говоре о њему. Прошлост читамо из нађених трагова, реконструишемо приче на основу тих остатака и памтимо их. Данас на врло сличан начин прихватимо и свет у којем живимо иако би требало да је он читав пред нама, а не само у својим фрагментима. Свођењем и прилагођавањем стварности параметрима медијске слике², ствара се њен симулакрум који с временом и постепеним прихватањем постаје сама *истина*, односно стварност. Нова, интернетом посредована *реалност* доступна је истовремено свим корисницима мреже. Информације и догађаји те сервиране реалности могу се ишчитавати, репризирати, успоравати, копирати, коментарисати; све је посредовано, корисницима прилагођено, толико пута мењано, никада коначно. Постмодерна релативизација простора и времена можда се и најбоље очитава кроз „виртуелне светове“ медија, оне који бришу границе између природе и културе, прошлости и садашњости, виртуелног и реалног. Привидном једноставношћу, лакоћом руковања и примамљивим сервисима, интернет се изборио за место универзалног и свемогућег медија данашњице кроз чија се екранска окна посматра и коментарише читав *свет*.

² Захваљујући фантастично унапређеним средствима масовне комуникације, новомедијска слика може чак веродостојније и уверљивије приказати свет у којем живимо него што га ми сами можемо замислити и у себи визуализовати.

WWW – WORLD WIBE WEB

Интернет данас омогућава јефтину и брзу комуникацију. Та технологија је врло флексибилна и великом броју људи доступна. *World Wibe Web* је интернет сервис који омогућава истовремену трансмисију комплексних и различитих наратива уз обезбеђене хипертекст линкове који упућују кориснике на даље и повезане текстове. *Лојовање* у мрежу је довољно за приступ бројним интернет апликацијама, од веб-презентација, електронске поште, до уласка у популарне друштвене мреже које привидно сваком појединцу дају додатни простор за изражавање. „Мали аутори“ имају сву слободу говора, али у оквирима задате шеме. Интернет је постао бесплатно игралиште које својим корисницима дозвољава личне уписе у систем и њихову даљу дистрибуцију путем мреже. Интернет је ново место окупљања и формирања виртуелних заједница које истискују оне реалне; простори интернета су простори нове утопије, а истраживање интернета заменило је сада већ давно заборављена маштања о освајању свемира (Бојм 2005: 502).

Брзина мреже је данас на том нивоу да може у реалном времену емитовати и најсложеније наративе, допуштајући кориснику да истовремено отвара различите линкове и интернет сервисе, и паралелно извршава неколико радњи. Све је доступно јер су сви елементи стварности добили своју мање или више успешну медијску слику. Те слике су сасвим сигурно утицале или у потпуности формирале нашу слику свету. Бодријар зато закључује да свугде заправо живимо у свету који чудно личи на свој оригинал, али да су ствари у њему замењене по неком сопственом сценарију (Бодријар 2008: 478). Дематеријализована и симулирана стварност доступна прикључком на интернет мрежу можда је довољна постмодерном субјекту за истраживање света којем и сам припада.

УМЕТНОСТ У ПРОСТОРИМА НОВИХ МЕДИЈА

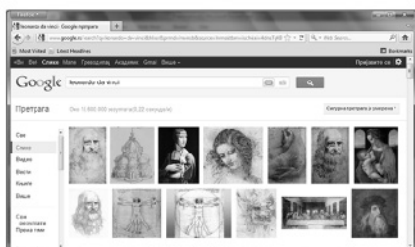
У овим новим просторима симулиране стварности своје место су нашли и садржаји из историје уметности. Ипак, улаз ове традиционалне дисциплине на слободан тржишни простор какав је интернет, није био једноставан. Прикази уметничких дела у виду дигиталних фото-записа, у интернет архивама изједначили су се са било којом другом сликом. Након једног претраживања web-а и прегледа слика које смо добили као резултат, приметимо да су репродукције уметничких дела у истом рангу са рекламним сликама из супермаркета, аматерским фотографијама и анимацијама на исту тему. На компјутерском екрану уметничка дела губе своју патину прошлости, своју текстуру и оригинално окружење и добијају исту диги-

талну структуру као и супермаркет рекламе (Бојм 2005: 502). У новим, дематеријализованим просторима мреже, долази до чудесног стапања високе уметности, популарне културе и свакодневице. Овај неуобичајени микс уметничке и не-уметничке слике изазвао је бројне промене у процесу препознавања и рецепције слике која је (или која приказује) уметност; изнова је покренуто и питање статуса уметничког дела (Озборн 1985: 257–267). Дишанов чин преименовања писоара у уметничко дело, иначе *pag* који је испрва покренуо питање статуса, био је прави извођачки акт једног уметника, исказивање промишљеног и критичког става којим је Дишан реаговао на друштвену стварност. Данас је тај чин преименовања у потпуности изгубио смисао. Било намерно или пак грешком, можемо се играти називима под којим у интернет архиву памтимо одређене садржаје. Нема ограничења које ће нас спречити да цртеж Леонарда да Винчија запамтимо као сопствени, Путинов портрет као „Обама“, или крушку под називом „пасуљ“! Наравно, та наша интервенција није много битна јер ми правимо само један од можда милион уписа у мрежу у том тренутку, али се ипак може појавити као резултат у неком од случајних и исцрпних претраживања. Тада је на кориснику одлука о тачности нађене информације. Постструктуралистичка теза о нестабилности дела и смрти аутора (Барт 1999: 177–179) може нам разјаснити ову ситуацију. Аутор је извршио одређен чин и сервирао дело публици, али он нема последњу реч; корисник интернета, као део публике, наилази на информацију и доноси одлуку да ли да у њу верује или не. На тај тачин, дајући кредибилитет одређеној слици или чином одбацивања дела као чисте провокације или пуког незнања другог корисника-аутора, он довршава дело. Одлуку доноси на основу сопственог корпуса знања, обавештености и других друштвено-културних параметара.

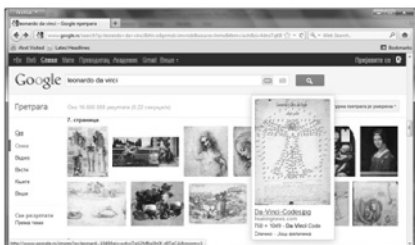
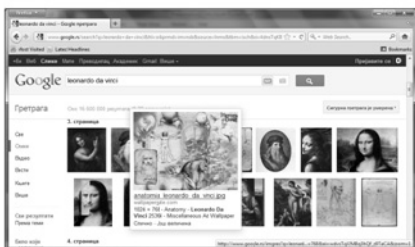
ПРЕТРАГА ИНТЕРНЕТА – ЈЕДАН ОД МОГУЋИХ СЛУЧАЈЕВА

Трагање за уметничким делом кроз просторе интернета је привидно лак, а заправо врло компликован процес. Не постоје јасни параметри по којима утврђујемо статус одређеног дела као уметничког, нити јасно и са сигурношћу дефинисана ауторска права. Уз већ претходно наведене могућности манипулације, видимо да је истраживање интернет простора прилично комплексан посао којем се мора прићи врло обазриво и темељно. Како бих објаснила ову тврдњу и направила увод у наставак расправе, навешћу следећи пример. За интернет претрагу одабрала сам име Леонарда да Винчија. Google претраживањем појма „leonardo da vinci“ добила сам чак 70.400.000 резултата; даљим филтрирањем и сужавањем само на *слике*,

Слика 1.

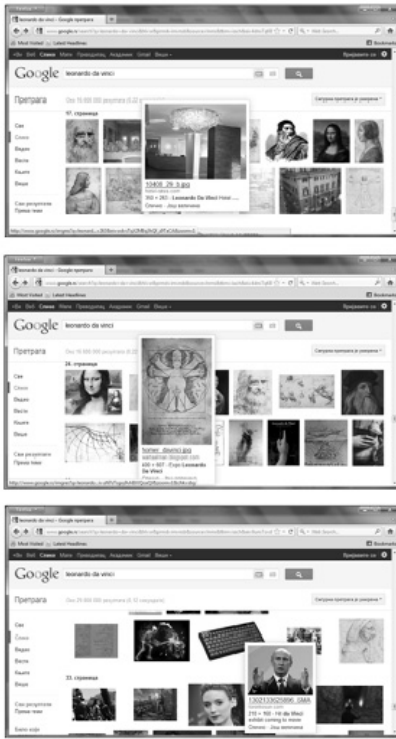
Слика 2.

остало ми је 16.600.000 резултата за овај појам. (Слика 1) На основу мог знања историје уметности и познавања дела Леонарда да Винчија, проценила сам да је првих неколико страна претраживања заиста и показало Леонардове цртеже, или пак изузетно верне копије његовог дела. Ту су се инфилтрирали и неки колажи његових најпознатијих цртежа и већином упоредни прикази Леонардовог аутопортрета и чувене *Мона Лизе*. До 10. стране наилазила сам и на популарне Мона Лиза бојанке и игре „од броја до броја“. (Слика 2) Страна бр. 17 донела је већ слику хотела *Leonardo da Vinci*, као и фотографију школе језика истог назива. На наредним страницама приметила сам све више популарних, комерцијалних, па и комичних обрада Леонардових дела, какав је и пример са Хомером Симпсоном као Витрувијанским човеком. Након 30. странице Леонардо као да је почео да нестаје, а његове слике и дела замењене су сценама из филмова, политичарима и глумцима који већином промовишу филмове, изложбе и друге производе са именом *Leonardo* или *Da Vinci*. (Слика 3) Ипак, највећи проблем већине корисника који путем интернета претражују слике из историје уметности јесте чињеница да сасвим сигурно нико не зна читаве опусе свих уметника познатих историји. Забуна настаје када међу добијеним резултатима угледамо дело које изгледа као „слика сликарства“ (а ми претражујемо сликара), али за које нисмо сигурни да припада траженом аутору. До такве ситуације смо наравно дошли и у овој претрази. (Слика 4 и Слика 5).

Слика 3.

Слика 4.

За мене, улез међу Леонардовим делима није био проблем јер моје занимање (струка) и знање подразумева добро познавање те области. Слика са 36. странице ове претраге јесте сликарско дело до којег смо заиста дошли тако што смо тражили Леонарда да Винчија – брзоплетост закључивања може у овом случају резултирати погрешним учењем јер ово није Леонардово дело, како се може и видети уколико се уђе на страницу са које је претраживач повукао ову медијску слику. Уласком на изворни сајт видимо да слика нема везе са Леонардом да Винчијем и да се чувени ренесансни сликар појављује тек на дну поменуте странице и да његово име никако није везано за слику преко које смо ушли на сајт, већ за сасвим другу сличицу коју претрага није ни препознала! Важно је напоменути и да пример Леонарда да Винчија није претерано тежак и изазован јер је у питању један од пет најпознатијих и најпопуларнијих аутора у историји уметности, али је ипак одабран за ову студију како би показао да се чак и тада лако може поткрасти грешка. Огроман је број уметника и уметничких дела код којих ни стручњаци – на основу медијских слика преузетих са интернета – не би могли са сигурношћу да дају суд о ком уметнику или конкретном делу је реч. Замку представљају и верне репродукције чувених мајстора које се у слободном и дематеријализованом простору интернета изједначавају са оригиналом из разлога што овде чак ни институције, попут музеја и критике, немају пуну надлежност. Остаје питање како се снаћи ако не познајете историју

Слика 5.

уметности и ако вам чињеница да сте врхунски стручњак у некој другој области никако не помаже у razlučivaњу о уметничком делу и његовом ауторству. Интернет у неким случајевима нуди решења уколико сте вољни да их пратите и даље истражујете нађени извор. Наравно, обазрива и темелна претрага се подразумева, а ако се ни тада не долази до решења, морају се проширити извори saznaња.

Упркос свим наведеним тешкоћама, интернет пружа обиље предности. Претраживање уметничког опуса је у појединим ситуацијама брзо и лако, а могуће га је данас извршити чак и у покрету, са мобилног телефона. Са интернетом долази и до популаризације уметности јер је овај медиј свеприсутан и врло утицајан у савременом друштву. *Доступност* постаје водећа карактеристика доба у којем живимо јер *све* и *свако* мора стално бити ту, на

мрежи. Садржаји историје уметности доступни су нам сваког тренутка када смо конектовани на мрежу. То је велика предност нашег доба у поређењу са временом када то ни из далека није било могуће. Наиме, најзначајнија и највреднија уметничка дела некада су могла бити виђена само у ограниченим просторима и доступна једино високим друштвеним круговима. Тако су нека дела била намењена само очима владара, водећег свештенства, племства. Чак и када су та дела пребачена у салоне и прве музеје, ови простори нису били отворени за ниже слојеве становништва. У тренутку када се музеји у потпуности отварају и умножавају, упознавање са њиховим богатствима и даље зависи од економске ситуације претпостављене публике и географских одређења. Коначним постављањем репродукција уметничких дела на интернет, она губе своје многобројне карактеристике, али у најопштијем представљачком смислу постају доступна свима који задовољавају минимум услова – прикључак на мрежу. Чини се да интернет често штеди време истраживачу и ослобађа га набављања и прелиставања књига. Када је пак у питању савремена уметничка продукција, као да то још више долази до изражаја. Интернет галерије и презентације ликовних манифестација ослобађају део публике путовања, чекања редова за улазак

на изложбе и плаћања карата. Уз неколико кликова мишом, дело се може појавити на нашем екрану. Наравно да се тада служимо чистом копијом уметничких дела, али то није ништа ново. У питању је процес који се провлачи кроз читаву историју – умножавање чувених ренесансних дела кроз графике у доба маниризма, штампање историја уметности и монографија, измештање споменика, рестаурација слика, видео-бележење перформанса итд. У питању су процеси којима се на различите начине скрнави оригинално дело. Бодријар наводи пример пећине Ласко (Бодријар 2008: 476) где је посетиоцима виђење оригиналних фресака ограничено временом и малим форматом минијатурног прозора. Посетиоци пак имају пуну слободу разгледања копија пећинских слика у оближњој реплици читаве пећине која је направљена у близини оне оригиналне. Симулирана реалност није део нових интернет простора, она је одавно део наше стварности.

Свет копија је свуда око нас. Ако је ова симулирана пећина-музеј заменила ону оригиналну, интернет презентације замениле су неке музеје и књижевне прегледе. Пуно је предности интернет прегледа који за разлику од ограниченог броја *копија* у књигама нуде много више варијанти *копија* различитог дигиталног квалитета (резолуције). Рад са тим дигиталним сликама на рачунару је једноставан и често интерактиван. Тим поступком и примамљивом удобношћу личног прегледа уметничких дела путем интернета, као да је благо угрожена институција музеја. Ширењем уметности интернет мрежом утицало се на рад институција културе и уметности које су све до тог тренутка имале привилеговано право на излагање, поседовање и промовисање (нових) уметничких дела. Наравно, нове технологије нису затвориле музеје нити им „отеле“ слике. Оне су само натерале ове институције да се прилагоде новом времену и саме отворе сопствене интернет презентације. Када су у питању уметничка дела која су већ ушла у историју уметности, музејске веб-странице нису кључни извори за њихово налажење на интернету. Та дела се могу наћи на хиљадама линкова. Ипак, популарност тих дела и њихова непроцењива материјална вредност привлаче посетиоце да их лично и уживо виде. Публика не недостаје највећим светским музејима јер се виђење њихових колекција претпоставља као културна обавеза савременог друштвеног субјекта. Интернет странице ових институција зато пре свега нуде информације о установи, колекцији, радном времену, предстојећим изложбама. Ту су и прегледи неких расправа као и критички текстови који потенцијалног посетиоца припремају за посету. Данас су популарне мреже музеја са великим базама података које корисницима интернета додатно олакшавају приступ уметничким делима и институцијама и упућују их на релевантне линкове. За неупућене кориснике ово су најбољи начини крстарења интернетом. Те странице нуде и неке ин-

теракивне садржаје који додатно привлаче публику културно-уметничким садржајима.

ПРИМЕНА ИНТЕРНЕТА У МЕТОДИЦИ НАСТАВЕ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ

Методика наставе ликовне културе у значајној се мери ослања на историју уметности чије садржаје жели да методички обради и уведе у колективно знање друштва, јер историја уметности пружа увид у развој (стваралачке) свести човечанства и његове практичне, извођачке могућности и достигнућа. У ранијој пракси, учење историје уметности било је лимитирано техничким могућностима репродукције и доступности одређених уметничких дела, што је често оне који уче наводило да закључке изводе на основу тек неколицине погледаних примера, и то често врло лоших, црно-белих фотокопираних материјала или фотографија малог формата. Дигитална револуција, на начине који су већ објашњени у овом тексту, значајно је изменила ту ситуацију и најразличитије садржаје знања учинила доступним свима. Целокупна историја уметности, и готово све што припада савременој уметности, данас је архивирано у виртуелним просторима интернета и чека само неколико кликова мишом заинтересованог посматрача како би се указало на његовом екрану. Наравно, претрага интернета није баналан, већ како смо видели задатак пун искушења. На основу личног искуства стеченог у раду са студентима Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу увидела сам и да су грешке и замке на које смо упозорили након демонстриране претраге, управо и грешке које се најчешће поткрадају студентима који се припремају за наставу уметности. Студенти Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу који се школују за будуће учитеље током прве две године студија слушају предмет Основе визуелне уметности који им представља садржаје историје уметности и теорије форме (док на вежбама раде практичне цртачке и сликарске радове); на трећој години слушају Методику ликовне културе. Упркос овом не тако малом броју часова предвиђених да студенте уведу у свет ликовних уметности и пренесу им одређена знања о њему, честе су грешке студената приликом формирања и писања припрема за часове ликовног које сами изводе у оквиру Методичког практикума на последњој години студија. Одабир одговарајућих и уједно репрезентативних примера на којима ће демонстрирати одређен ликовни проблем један је од најтежих задатака за њих, али и задатак којем они не приступају са довољно озбиљности и обазривости. Свесни чињенице да имају обезбеђен прикључак на мрежу и да је историја уметности на корак до њих, они често овај задатак остављају за крај

уз опаску „још само да нађем примере“, несвесни потенцијалних искушења која ће бити постављена њиховом знању и расуђивању на путу до уметничког дела. Овде се поново можемо вратити спроведеној претрази и том приликом изведеним закључцима – иако је посредством нових медија заиста све много брже и лакше доступно, а материјали, посебно слике, умногоме квалитетнији, за (професионално) коришћење интернета неопходно је поседовати знање и моћ расуђивања како би се понуђене информације обликовале. Интернет претрага не пружа рецензиране садржаје нити уобличено знање попут књиге, већ често тек гомилу информација које се морају више пута проверити и артикулисати како би се користиле као материјал за наставу. Ово је од велике важности за студенте када формирају сопствени материјал за учење, и још важније када раде припрему за огледне часове у школи јер се тада није реч о потенцијалним грешкама једне особе, већ о погрешном учењу читавих ученичких одељења што би могло имати озбиљне последице.³ Наравно, током огледних часова не долази и не може доћи до оваквих ситуација јер су у питању часови под контролом и туторством наставника и асистената факултета. Ипак, с обзиром да је надзирано школовање ограниченог карактера, важно је добро припремити студенте и на време их упознати и са предностима и са потенцијалним проблемима, тј. изазовима, које им доноси коришћење нових медија при учењу и припреми за наставу не само ликовне културе него и осталих разредних предмета.

ЗАКЉУЧАК

Технологије развијене последњих деценија превазишле су своју првобитну намену и извршиле свеобухватне промене у култури. Интернет, као доминантни медиј савременог друштва, знатно је популаризовао уметност и додатно је приближио (онлајн) публици која је сваког дана све шири и захтевнија. Интернет је уметност учинио доступном свима, али за правилан приступ тим садржајима и њихов одабир претпоставља одређено знање корисника. Посебно обазрив приступ претраживању захтева се приликом учења на мрежи и припремања материјала за наставу и учење јер може доћи до нежељених последица. Новим медијима не треба бити заведен и опчињен, већ се препоручује квалитетна и умерена употреба ових драгоцених технологија. Уколико пак говоримо о настави ликовне културе, предности

---

³ Најчешће грешке студената у вези са материјалима преузетим са интернета су: неселективан одабир примера, изобличене слике или лоша резолуција, измешана имена аутора и дела, слике погрешно приписане другим ауторима, или нетачне или непроверене информације о делима која се обрађују.

увођења и (правилног) коришћења нових медија су знатне и, по досадашњим искуствима, значајно су подигле ниво наставе у оквиру овог предмета – боља резолуција, симулације проласка кроз најпознатије светске музеје, могућност презентовања радова путем мреже, и пре свега јефтин приступ светској уметничкој баштини, само су неке од предности које нови медији уводе у наставу ликовне културе, а са циљем да се обогати култура и знање о уметности читавог друштва.

ЛИТЕРАТУРА

Барт (1999): Rolan Bart, *Smrt autora*, Suvremene književne teorije, Zagreb: Matica hrvatska.

Бодријар (1991): Жан Бодријар, *Симулакруми и симулација*, Нови Сад: Светови.

Бодријар (2008): Žan Bodrijar, *Simulakrumi i simulacija*, Beograd: Službeni glasnik.

Бојм (2005): Svetlana Bojm, *Budućnost nostalgije*, Beograd: Geopoetika.

Ђорђевић (2009): Jelena Đorđević, *Postkultura – uvod u studije kulture*, Beograd: Clio.

Краудер (1985): Pol Krauder, Umetnost i autonomnost, *Treći program RB*, 64–I, Beograd: Radio Beograd.

Озборн (1985): Harold Osborn, Šta je to umetničko delo?, *Treći program RB*, 64–I, Beograd: Radio Beograd.

Постер (2008): Mark Poster, *Postmoderne virtuelnosti*, Beograd: Službeni glasnik.

Mia M. Lukovac

University of Kragujevac

Faculty of Education in Jagodina

Department of Didactics and Methodology

APPLAYING NEW MEDIA IN TEACHING ART: ADVANTAGES AND TEMPTATIONS

Summary: In the paper, we research, in what way and how much the connection between the traditional (painting or some other work of art) and the modern communicative media (internet) has influenced modern culture, the work of relevant institutions of culture and art and the methodological practice of teaching art in schools. The advantages of using the internet as a new media in teaching art is also taken into consideration as well as problems that may occur if a student is using the internet in the process of learning without previous training. In the paper we give a brief history of media, especially of the new media and then some recommendations in terms of using the internet in the process of learning and researching the history of art.

Key words: teaching art, art history, new media, internet